Provinciale Staten

Financiële consequenties externe inhuur:
Kostensoort: Externe inhuur
Bedrag: €

Financiële consequenties opdracht/uitbesteding:
Kostensoort: Uitbesteding
Bedrag: €
Gedeputeerde belast met behandeling: Arno Vael

Vergadering PS: 11 december 2026
Nr:
Agenda nr:
Vergadering GS: 3 november 2026
Nr: 848770

Onderwerp: Richting geven ten behoeve van de Zeeuwse strategie zeespiegelstijging

Aan de Provinciale Staten van Zeeland

Samenvatting:

In november 2025 hebben wij u middels een brief geïnformeerd over het voornemen om toe te werken naar een Zeeuwse strategie voor zeespiegelstijging en waterveiligheid. In april 2026 heeft dit geleid tot de vaststelling van de Roadmap 'Naar een Groeiende Delta'. Met de Roadmap zijn de stappen beschreven die wij willen zetten om te komen tot een Zeeuwse strategie en is een eerste provinciale voorkeursrichting bepaald. Namelijk: Een groeiende delta met netto meer ruimte, waarbij oplossingen die bijdragen aan de waterveiligheid bij voorkeur zeewaarts gericht zijn.

In de afgelopen maanden zijn als onderdeel van de uitwerking van de Roadmap deelrapporten opgesteld voor de Westerschelde, de Zeeuwse kust en de Noordelijke bekkens. Deze deelrapporten vormen een gemeenschappelijke basis op grond waarvan de verdere uitwerking van de Zeeuwse strategie voor zeespiegelstijging kan plaatsvinden.
Met dit Statenvoorstel en de bijgevoegde deelrapporten beschrijven we hoe we in de komende maanden met betrokken partners in de regio willen toewerken naar de Zeeuwse strategie voor zeespiegelstijging als onderdeel van de herijking van de Klimaatadaptatiestrategie Zeeland. Op deze manier nemen we als provincie de regie op het op korte termijn komen tot vervolgstappen voor de opgave zeespiegelstijging en geven we uitwerking/invulling aan de formele rol van Provinciale Staten om richting te geven.
Ter voorbereiding op de Statenbehandeling heeft op 30 oktober jongstleden een Infomarkt plaatsgevonden waarbij uw Staten het gesprek hebben kunnen voeren met vertegenwoordigers van diverse sectoren.

Zeeuws perspectief Westerschelde
Tegelijk met dit Statenvoorstel over de Zeeuwse strategie zeespiegelstijging ontvangt u van ons een brief over het Zeeuws perspectief voor de Westerschelde. Wij stellen voor het deelrapport Westerschelde geen onderdeel te laten zijn van de bespreking van de Zeeuwse strategie zeespiegelstijging, maar bij het Zeeuws perspectief voor de Westerschelde te betrekken. Dit lijkt ons het meest logisch, omdat we met het perspectief voor de Westerschelde de verschillende belangen in samenhang met elkaar willen afwegen, en daar hoort ook waterveiligheid bij. Daarnaast kent het proces om te komen tot een perspectief voor de Westerschelde een andere strakkere planning. Praktisch consequentie van dit voorstel is dat u het deelrapport Westerschelde bij dit Statenvoorstel ter informatie en bij de brief over het Zeeuwse perspectief voor de Westerschelde ter behandeling aantreft.
De uitkomsten van het Zeeuwse perspectief Westerschelde worden eind 2027, voor zover relevant, wel meegenomen bij het proces van de herijking van de KASZ (zoals in het vervolg van dit Statenvoorstel wordt beschreven).

statenstukken

Klimaatverandering: de gevolgen van zeespiegelstijging
In de Klimaatadaptatiestrategie Zeeland (2021-2026) (KASZ) wordt ingegaan op de effecten van klimaatverandering. Concreet wordt er daarbij ingegaan op wateroverlast als gevolg van extreem weer, hitte en droogte. Zeespiegelstijging is eveneens een klimaateffect waarop we ons dienen aan te passen, maar daar is in de KASZ nog geen nadere uitwerking aan gegeven. Om die reden is er voor gekozen om, aanvullend op het proces van de Zuidwestelijke Delta, toe te werken naar een Zeeuwse strategie voor zeespiegelstijging, die uiteindelijk integraal onderdeel moet worden van de eind 2027 vast te stellen herijking van de Klimaatadaptatiestrategie Zeeland (KASZ 2.0).

In de afgelopen jaren is er op Nationaal niveau binnen het Deltaprogramma gewerkt aan het Kennisprogramma Zeespiegelstijging. Hierin is uitgewerkt wat de gevolgen van zeespiegelstijging zijn voor het (hoofd)watersysteem in Nederland en wordt tevens een aanzet gegeven over hoe we ons daarop kunnen aanpassen. In de afgelopen maanden hebben we als provincie samen met experts vanuit Deltares, NIOZ, HZ/DCC, WUR etc. het initiatief genomen om de werking van dit (hoofd)watersysteem op regionaal niveau nader uit te werken. Dit hebben we gedaan voor drie deelgebieden: De Westerschelde, de Zeeuwse kust en de Noordelijke bekkens (Haringvliet, Volkerak-Zoommeer, Grevelingen, Oosterschelde en Veerse Meer). Per deelgebied wordt inzichtelijk gemaakt hoe het watersysteem voor het betreffende gebied functioneert qua morfologie, ecologie etc. Daarbij wordt onderscheid gemaakt in de huidige situatie en situaties met zeespiegelstijging (zie de deelrapporten in de bijlagen bij dit Statenvoorstel). Op deze manier is een gemeenschappelijke basis gevormd die inzicht geeft in de gevolgen van zeespiegelstijging. Een basis op grond waarvan we het gesprek kunnen voeren met u en onze partners over de te volgen strategie.
Daarbij zijn de belangrijkste gevolgen samen te vatten in vier kernthema's: waterveiligheid, zoet waterbeschikbaarheid, ruimte (en ruimtegebruik) en ecologie.
Voor de verdere uitwerking van een Zeeuwse strategie voor zeespiegelstijging staat het vinden van oplossingen die bijdragen aan het in samenhang beperken/mitigeren/compenseren van de gevolgen voor deze vier kernthema's centraal.

Rol, taken en verantwoordelijkheden van provincie en (Zeeuwse) partners
De KASZ is een product van alle Zeeuwse overheden en is tot stand gekomen in nauw overleg met overige maatschappelijke partners in Zeeland. Eenzelfde aanpak wordt ook beoogd voor de KASZ 2.0. Het opstellen van een Zeeuwse strategie voor zeespiegelstijging als input voor de KASZ 2.0 willen we dan ook samen met onze (Zeeuwse) partners vorm geven. Daarbij is het van belang dat er nadrukkelijk ook gekeken wordt naar de rollen, taken en verantwoordelijkheden van de afzonderlijke partners.
Bovendien moet geconstateerd worden dat wanneer het gaat om keuzes ten aanzien van het (hoofd)watersysteem dit een Rijks verantwoordelijkheid vormt. Binnen het samenwerkingsverband van de Zuidwestelijke Delta wordt met de voorkeursstrategie al belangrijke input geleverd voor de aspecten waterveiligheid en zoet water. Met de Zeeuwse strategie zeespiegelstijging bekijken we deze aspecten meer in samenhang met de gevolgen voor de ruimte (en het gebruik ervan) en de ecologie, waarbij we tevens combinaties maken met de overige maatschappelijke opgaven die spelen (woningbouwopgave, natuurherstel, energietransitie etc.).

Participatie
Op basis van de opgestelde deelrapporten (de gemeenschappelijke basis) voeren we het gesprek in de regio. Daarbij kijken we niet alleen naar de opgave (zeespiegelstijging) en de belangrijkste gevolgen (4 kernthema's), maar vooral ook naar hoe we tot antwoorden kunnen komen in relatie tot de overige maatschappelijke opgaven die spelen. Dit vraagt om maatwerk op gebiedsniveau. Om die reden wordt in de komende periode met de te betrekken partners vanuit de KASZ het gesprek gevoerd over hoe (en wanneer) dit maatwerk het beste geleverd kan worden. Daarbij wordt zoveel als mogelijk aangesloten bij lopende processen. Gedacht wordt aan de gebiedenaanpak en/of pilots voor meerlaagsveiligheid.

Gelet op ieders rol, taken en verantwoordelijkheden worden er ten behoeve van de verdere uitwerking van de strategie in dit stadium nog géén keuzes voorgesteld.

In dit stadium is het van belang om een zo compleet mogelijk beeld te kunnen vormen van alle mogelijke oplossingen en de wijze waarop deze bijdragen aan het beperken/mitigeren/compenseren van de gevolgen, zodat op een later moment deze keuze alsnog goed onderbouwd en breed gedragen genomen kan worden.
De provincie heeft met de Roadmap 'Naar een Groeiende Delta' al wel een voorkeursrichting uitgesproken over hoe met bepaalde gevolgen kan worden omgegaan. Namelijk: Een groeiende delta met netto meer ruimte, waarbij oplossingen die bijdragen aan de waterveiligheid bij voorkeur zeewaarts gericht zijn. Met de benoemde kernthema's is een nadere onderbouwing van deze provinciale voorkeur in het vervolg van het traject voldoende geborgd.

Denkrichtingen, oplossingen en bouwstenen
Met de Zeeuwse strategie Zeespiegelstijging organiseren we een proces waarin we lange termijn denkrichtingen verbinden met het nemen van maatregelen op de korte termijn.
We sluiten nog géén denkrichtingen uit, maar formuleren een antwoord op de vraag wat past ons het beste als regio. Het 'opgeven van Zeeland' als uiterste vorm van de denkrichting 'meebewegen' vormt daarbij een uitzondering die niet nader wordt verkend. Voor delen van Zeeland kan meebewegen wel worden overwogen als gebiedsgerichte kans.

Met de in de deelrapporten beschreven bouwstenen geven we een (niet uitputtend) overzicht van mogelijke maatregelen. Voor elk van deze bouwstenen geldt dat het geen spijt maatregelen betreft. Dit maakt dat aanvullend onderzoek en het realiseren van mogelijke pilots (in het verlengde van de genoemde bouwstenen) niet direct betekent dat je daarmee een bepaald toekomstbeeld voor de lange termijn nastreeft of een bepaalde denkrichting volgt of uitsluit.

Met de verdere uitwerking van de Zeeuwse strategie werken we in gesprek met onze (regionale) partners toe naar een verdere concretisering van deze bouwstenen tot een breed gedragen uitvoeringsprogramma als onderdeel van de KASZ 2.0. Daarbij is het niet uitgesloten dat bij deze verdere uitwerking aanvullende bouwstenen zullen worden ingebracht.

KASZ, Integrale voorkeursstrategie Zuidwestelijke Delta, Nationaal Deltaprogramma en de Zeeuwse strategie zeespiegelstijging
Met de ontwikkeling van een Zeeuwse strategie voor zeespiegelstijging werken we in samenspraak met onze regionale partners, maatschappelijke organisaties en het Rijk toe naar een breed gedragen strategie inclusief uitvoeringsprogramma voor de gevolgen van de stijgende zeespiegel. Daarbij wordt aangesloten bij de beleidscyclus zoals die nu wordt gehanteerd voor de KASZ. De KASZ kent een jaarlijkse cyclus voor rapportages over de voortgang van het bijbehorende uitvoeringsprogramma en een zesjaarlijkse cyclus voor meer fundamentele wijzigingen. De vaststelling van de KASZ 2.0 (inclusief Zeeuwse strategie zeespiegelstijging) is voorzien voor eind 2027.

Wat willen we bereiken?

Zeespiegelstijging vormt een opgave voor de lange, tot zeer lange termijn met een tijdshorizon tot 2150 en daarna. Dat betekent echter niet dat we nu niets hoeven doen. Vanuit het besef dat toekomstige systeemkeuzes over hoe we worden beschermd tegen de bedreiging vanuit de zee of hoe wordt omgegaan met de verdeling van de afvoer van rivieren grotendeels op Nationaal niveau worden gemaakt gaan deze keuzes wel ook over de toekomst van onze provincie. De opgave zeespiegelstijging raakt ons in de kern waar wij als provinciebestuur voor staan. Daarom vinden wij het belangrijk om daar nu als provincie, samen met onze partners in de regio, zelf de regie in te nemen.
Dit doen we met het opstellen van een Zeeuwse strategie. We willen hiermee een breder inzicht bieden in de opgave zeespiegelstijging en de gevolgen van daarmee samenhangende toekomstige keuzes voor onze regio. We kijken daarbij naar de kernthema's waterveiligheid, zoet water, ecologie en ruimte (inclusief ruimtegebruik). Zodat we vanuit dit bredere inzicht samen met onze partners in de regio én het Rijk kunnen voorsorteren op de voor onze regio meest wenselijke vervolgstappen.

Er kan nu nog niet worden voorgesorteerd op deze systeemkeuzes. Daarom brengen we een breed scala aan bouwstenen in voor het gesprek met de regionale partners. Deze bouwstenen zijn zogenaamde ‘no-regret’ maatregelen. Met het verder verkennen van deze bouwstenen worden geen denkrichtingen of toekomstbeelden voor de lange termijn uitgesloten en wordt dus nog niet voorgesorteerd. Wel wordt op deze manier de noodzakelijke kennis en ervaring opgedaan worden om in een later stadium alsnog tot deze keuzes te komen.
Op deze manier werken we aan bewustwording en draagvlak, krijgen we een beter beeld van eventuele positieve en negatieve effecten van bepaalde bouwstenen en zijn we beter in staat om tijdig te anticiperen op de gevolgen.
Bij de vaststelling van de KASZ (eind 2027) willen we daarbij:

- Inzicht geven in de gevolgen van zeespiegelstijging op de benoemde kernthema’s waterveiligheid, zoet water, ecologie en ruimte (incl. ruimtegebruik).
- Een eerste uitvoeringsprogramma vaststellen als uitwerking van de Zeeuwse strategie zeespiegelstijging met daarin maatregelen voor de korte termijn (tot 2050) die we samen met onze (regionale) partners uitvoeren.

Waaraan kunnen we zien of alles bereikt is?

Eind 2027 bieden wij u een herijkte versie van de Klimaatsadaptatiestrategie Zeeland aan ter vaststelling. Bovenstaande doelen (inzicht in de gevolgen en een eerste uitvoeringsprogramma) worden hierin nader uitgewerkt.
Vanzelfsprekend streven we naar het behoud van een zo hoog mogelijk veiligheidsniveau voor onze provincie en werken we toe naar een werkwijze/methodiek waarmee we dit op een toegankelijke manier inzichtelijk kunnen maken als onderdeel van de jaarlijkse voortgangsrapportages van de KASZ.

Wat doen we daarvoor?

In april 2026 hebben PS de Roadmap ‘Naar een Groeiende Delta’ vastgesteld. Hierin zijn de stappen geformuleerd op basis waarvan we toewerken naar een Zeeuwse strategie zeespiegelstijging als onderdeel van de KASZ.
Concreet gaat het daarbij om:

1. Het organiseren van een proces om samen te komen tot een gedragen Zeeuwse strategie voor zeespiegelstijging
2. Het doorgronden van de denkrichtingen uit het kennisprogramma zeespiegelstijging op hun gevolgen voor Zeeland
3. Het geven van een uitwerking aan het principe van meerlaagsveiligheid
4. Het ontwikkelen van nieuwe (integrale) kaders, beleid en regelgeving ten aanzien van zeespiegelstijging

In de komende periode geven we verdere uitwerking en invulling aan deze stappen overeenkomstig de richtinggevende elementen die in dit voorstel beschreven zijn.

Wat zijn de klimaateffecten?

Zeespiegelstijging vormt een van de klimaateffecten die vragen om een nadere strategie over hoe hierop te anticiperen. Met het opstellen van een Zeeuwse strategie nemen we als provincie het initiatief om de gevolgen hiervan voor onze regio in beeld te brengen binnen de Klimaatadaptatiestrategie Zeeland.

Wat mag het kosten?

Voor de verdere uitwerking van de strategie met de (regionale) partners wordt zoveel als mogelijk aangesloten bij bestaande overlegstructuren. Dit krijgt vorm in nader overleg met de betreffende partners. In eerste instantie wordt daarbij gedacht aan lopende projecten binnen de gebiedenaanpak en/of met gemeenten/waterschap uit te werken pilots voor meerlaagsveiligheid Op deze manier wordt dubbel werk voorkomen en wordt bovendien verbinding gemaakt met overige opgaven die in het gebied spelen.
Kosten voor de verdere verkenning in lopende trajecten wordt gedekt vanuit bestaande budgetten (o.a. uitvoering Klimaatadaptatie).

Eventuele toekomstige onderzoeken en/of pilotprojecten zijn nog niet geraamd en zullen (indien nodig) via de reguliere begrotingscyclus aan u worden voorgesteld.

Financiële consequenties externe inhuur: geraamd op Externe inhuur (kostensoort)

Communicatieparagraaf

We bereiden ons voor op klimaatverandering en het stijgen van de zeespiegel. Zeespiegelstijging heeft gevolgen voor de waterveiligheid, maar ook op zoet water, de natuur en de ruimte in Zeeland en de manier waarop we die ruimte nu gebruiken.
Daarom is het belangrijk om nu alvast na te denken over hoe we ons hierop willen voorbereiden. Hiervoor willen we samen met onze partners in Zeeland, in de Zuidwestelijke Delta, het Rijk en de inwoners van Zeeland een strategie maken. Met dit voorstel geven we de richting aan over hoe zo'n strategie er uit moet gaan zien en wat er in ieder geval in terug moet komen. In het komende jaar werken we daar samen aan om dit voor elkaar te krijgen, zodat eind 2027 de eerste Zeeuwse strategie voor zeespiegelstijging kan worden vastgesteld als onderdeel van de bredere Klimaatadaptatiestrategie Zeeland.

Participatie

Communicatieparagraaf
Begin oktober heeft Gedeputeerde Staten de opgestelde deelrapporten voor de Westerschelde, de Zeeuwse kust en de Noordelijke Bekkens vrijgegeven, zodat partners in de regio (gemeenten, waterschap, belangenorganisaties etc.) hier kennis van hebben kunnen nemen. De tijd tussen vrijgave van deze documenten en het opstellen van dit Statenvoorstel is te kort geweest voor een formele participatie/inspraak. Om die reden zijn de ontvangen reacties nu ook niet bijgevoegd bij dit voorstel. Wel zijn er diverse momenten geweest waarbij partijen gevraagd zijn (voor zover mogelijk) hun reacties ten aanzien van het vervolg van de uitwerking van de strategie mee te geven. Een aantal gemeenten en het waterschap hebben van deze mogelijkheid gebruik gemaakt. In algemene zin wordt daarmee de lijn van dit voorstel onderschreven. Samenvattend:
- Wordt het brede belang van de opgave zeespiegelstijging voor Zeeland onderschreven
- Wordt PS gevraagd op voorhand geen denkrichtingen of oplossingen uit te sluiten, maar deze juist breed met de Zeeuwse partners verder te verkennen en daar in de komende periode tot aan vaststelling van de KASZ 2.0 ook ruimte voor te bieden
- Wordt de eerder door PS vastgestelde voorkeursrichting, waarbij oplossingen die bijdragen aan de waterveiligheid bij voorkeur zeewaarts gericht zijn, onderschreven
- En worden suggesties gedaan om tot aanvullende bouwstenen te komen door juist ook het gesprek met de regio te voeren en te zoeken naar combinaties met de overige opgaven die in de provincie spelen.

Daarnaast heeft op 30 oktober een informatiemarkt plaatsgevonden waarbij Statenleden het gesprek hebben kunnen voeren met vertegenwoordigers vanuit verschillende sectoren over hun ideeën met betrekking tot de Zeeuwse strategie zeespiegelstijging en de in de deelrapporten geformuleerde bouwstenen.

Verdere participatie krijgt in de komende periode vorm. Uitgangspunt hierbij is dat er zoveel mogelijk wordt aangesloten bij processen die al spelen in de regio. Daarbij benutten we lopende trajecten vanuit de gebiedenaanpak om zo beter de verbinding te kunnen maken met de overige opgaven die in het betreffende gebied spelen en doen we geen zaken dubbel. Voor delen van Zeeland wordt in overleg met betreffende partners gekeken naar meest geschikte lopende processen en/of zetten we met betreffende gemeenten pilots meerlaagsveiligheid op (in de vorm van ontwerpend onderzoek).

Wij stellen u voor te besluiten overeenkomstig bijgevoegd ontwerp-besluit.

Gedeputeerde Staten,

H.M. de Jonge, voorzitter

Drs. M.C.J. Franken, secretaris-algemeen directeur

Onderwerp:
Richting geven ten behoeve van de Zeeuwse strategie zeespiegelstijging

Ontwerpbesluit

De staten der provincie Zeeland,
gelezen het voorstel van Gedeputeerde Staten van 3 november 2026, nr. 848770;

besluiten:

Onderstaande punten te hanteren als richting gevende elementen voor de verdere uitwerking van een Zeeuwse strategie voor zeespiegelstijging:

- **We geven Zeeland niet op en streven naar behoud van een zo hoog mogelijk veiligheidsniveau. Met de Zeeuwse strategie zeespiegelstijging geven we samen met onze partners uitwerking aan de vraag hoe we daar in de regio gezamenlijk nader invulling aan geven.**
- **Met de deelrapporten voor de Westerschelde, de Zeeuwse kust en de Noordelijke bekkens bieden we een gemeenschappelijke basis die inzicht geeft in de gevolgen van zeespiegelstijging.**
- **We werken toe naar een breed gedragen aanpak die antwoorden biedt voor de belangrijkste gevolgen van zeespiegelstijging. Hierbij stellen we de volgende 4 kernthema's centraal: waterveiligheid, zoet water beschikbaarheid, ruimte (en ruimtegebruik) en ecologie.**
- **We maken in dit stadium nog géén keuzes, maar schetsen een zo compleet mogelijk beeld van mogelijke oplossingen en de wijze waarop deze bijdragen aan het beperken/mitigeren/compenseren van de gevolgen. Op deze manier kunnen we op een later moment noodzakelijke keuzes alsnog goed onderbouwd en breed gedragen maken.**
- **Met de benoemde kernthema's wordt een nadere onderbouwing van de eerder vastgestelde provinciale voorkeur (een groeiende Delta met netto meer ruimte, waarbij oplossingen die bijdragen aan de waterveiligheid bij voorkeur zeewaarts gericht zijn) voldoende geborgd.**
- **De in deelrapporten beschreven bouwstenen vormen een (niet uitputtend) overzicht van mogelijke maatregelen. Als onderdeel van de verdere uitwerking van de strategie verkennen we draagvlak en kansrijkheid voor aanvullend onderzoek en eventuele pilots. Op deze manier doen we noodzakelijke kennis en ervaring op met betrekking tot verschillende oplossingsrichtingen, voordat definitieve keuzes gemaakt moeten worden.**
- **Uitwerking van de Zeeuwse strategie zeespiegelstijging vindt zo veel als mogelijk plaats via lopende processen die al in de regio spelen zoals de gebiedenaanpak en/of pilots meerlaagsveiligheid.**
- **De Zeeuwse strategie zeespiegelstijging vormt uiteindelijk een breed gedragen uitvoeringsprogramma (als onderdeel KASZ 2.0) met maatregelen die op korte termijn kunnen bijdragen aan oplossingen ten aanzien van de genoemde gevolgen voor zeespiegelstijging (waterveiligheid, zoet water, ecologie en ruimte (gebruik)), waarbij tevens verbindingen worden gemaakt met de overige maatschappelijke opgaven die op dit moment in Zeeland spelen.**
- **De Zeeuwse strategie zeespiegelstijging wordt geïntegreerd en opgenomen binnen de beleidscyclus voor de Klimaatadaptatiestrategie Zeeland (KASZ).**

De KASZ kent een jaarlijkse cyclus voor rapportage over de voortgang en een zes jaarlijkse cyclus voor meer fundamentele wijzigingen.